

6. Vashchenko I. V. Zagal'na konfliktologiya: [navch. posib.] / I. V. Vashchenko, S. P. Prenko. – М. : Aspekt Press, 2001. – 298 s.
7. Grishina N. V. Psihologiya konflikta / N. V. Grishina – SPb. : Piter, 2000. – 544 s.
8. Zdravomyslov A. G. Sociologiya konflikta / A. G. Zdravomyslov. – М. : Aspekt Press, 1996. – 317 s.
9. Klecina I. S. Psihologiya gendernyh otnoshenij: Teoriya i praktika / I. S. Klecina. – SPb. : Aleteya, 2004. – 408 s.
10. Litvinova O. V. Genderna psihologiya : [navch. posibnik dlya studentiv vishchih navchal'nih zakladiv] / O. V. Litvinova. – Lugansk : Vid-vo SNU im. V. Dalya, 2010. – 236 s.
11. Lozhkin G. V. Prakticheskaya psihologiya konflikta : [ucheb. posobyе.] / G. V. Lozhkin, N. I. Povyakel'. – К. : MAUP, 2002. – 256 s.
12. Shirokova G. A., Zhad'ko E. G. Praktikum dlya detskogo psihologa. / G. A. Shirokova, E. G. Zhad'ko. – Izd. 4-e. – М. : Feniks, 2006. – 314 s.

Лосієвська О. Г., Мордус К. В., Полуктова К. О.
ПСИХОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТНИХ ВІДНОСИН В
ОРГАНІЗАЦІЇ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена вивченню типології конфліктних ситуацій в організації, розглянуто вплив гендерної складової на успішність розвитку організаційної культури. Теоретично обгрунтовано вплив гендерних конфліктів на культуру взаємин у професійному середовищі. Визначено типи особистості, які згідно з теорією гендерної ідентичності підходять до виконання управлінської ролі та діють у конфлікті на конструктивному рівні.

Ключові слова: гендерна ідентичність, гендерний конфлікт, керівник, організація, професійні відносини.

Лосієвська Ольга Геннадіївна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк;

Мордус Карина Валентинівна – магістрант спеціальності «Психологія» Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк;

Полуктова Крістіна Олександрівна – магістрант спеціальності «Психологія» Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк.

УДК 159.923.:159.947.5

Мазурик В.М., Кіреєва З.О.

ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ: НАРАТИВНИЙ ПІДХІД

У статті представлено вивчення проектувань життєвого шляху особистості відповідно до критеріїв напівструктурованого інтерв'ю. Використовується розподіл важливих концептів в наративах за критеріями: найбільш прекрасний момент в житті, момент спаду, поворотний момент, найраніший спогад, важливий спогад з дитинства, важливий спогад з юності, важливий спогад зрілого віку; значимі люди, сценарії майбутнього. Наркозалежні, що проходять реабілітацію розподілено на групи щодо критеріїв напівструктурованого інтерв'ю у особистих наративах. Продемонстровано, що в наркозалежних, які проходять реабілітацію, присутній темпоральний компонент з

акцентом на спогади з минулого і на життєвий досвід та прагнення в майбутньому. Показано, що тон більшості історій песимістично - оптимістичний. Встановлено, що планування майбутнього базуються на досвіді, мають афірмаційну установку ("все буде добре"), що стимулює позитивні зміни в житті.

Ключові слова: життєвий шлях, особистість, проектування життєвого шляху, наркозалежні, нарративний підхід.

Постановка проблеми Життєвий шлях людини витканий з подій, вчинків, викликів, прийнятих або неприйнятих рішень. Проектування життєвого шляху можуть бути різними: чіткими, конкретними, аморфними, абстрактними, мати соціокультурну спрямованість, досить оптимістичними і реалістичними, а, можливо, наповненими нереалістичним оптимізмом (N.D.Weinstein, З.О.Кіреєва). Визначення картини власного життя - це екзистенціальний вибір людини, вибір себе, пов'язаний з проявом екзистенціальної відповідальності (Ж.-П. Сартр); творче завдання (С.Л.Рубінштейн), життєтворчість (Н.В. Чепелева, Т.Титаренко). Дослідження особливостей проектування життєвого шляху у період реабілітації наркозалежних дозволяє глибше проникнути у феноменологію проектування, тому тема наукового дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема прогнозування розвитку особистості тісно пов'язана, на думку С.Д.Максименка, з проблемою життєвого шляху людини, як певної послідовності фаз, що становить його часову структуру [6]. Сучасна психологія приділяє багато уваги феномену часу, наголошуючи на важливості життєвого планування, прогнозування, передбачення. Відомо, що одним з стрижневих понять в дослідженнях часу особистості є поняття життєвого шляху.

В психології існує велика кількість теоретичних та емпіричних досліджень життєвого шляху. К. О. Абульханова-Славська, А.Адлер, Б. Г. Ананьєв, Г. О. Балл, Ш. Бюлер, Л. С. Виготський, Є. І. Головаха, І. С. Коц, О. О.Кронік, С. Д. Максименко, А. Маслоу, С. Московічі, К. Роджерс, В. А. Роменець, В. В. Рибалка, С.Л.Рубінштейн, Л. В. Сохань, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, В. Франкл, З. Фрейд, Е.Фромм, Н. В. Чепелева, К.Г.Юнг, та інші вивчали цей феномен.

Категорія життєвого шляху – це складна, системно-понятійна багатомірна категорія, що передбачає розкриття індивідуальної історії людини, сукупність подій та обставин індивідуального розвитку особистості. Вона інтегрує у собі біологічні, соціальні та індивідуально-психологічні чинники й умови розвитку особистості (В.Г. Панок)[8]. Відомо, що підходами до трактування цієї проблеми є поведінковий, критичний, гуманістичний. Науковці, вивчаючи життєвий шлях людини досліджують події, як вузлові моменти і поворотні етапи (Ш.Бюллер, Б.Г. Ананьєв, Р.А.Ахмеров, Є.І.Головаха, О.О.Кронік, Н.О.Логінова, Р.А. Мороз, В.Г. Панок, С.Л. Рубінштейн „J. Elder і Н. Pallas), а також з життєві виборі (Л.І. Анциферова, Т.М.Титаренко, В.А.Роменец) та вчинки особистості (В.А.Роменец). Відомо, що більшість людей мають досить погоджені уявлення про час виникнення значимих подій життя і їх послідовності (Б. Ньюгартен, В. Голдберг, Н. Шлосберг, Р. Сеттерстейн, Дж. Хейгестада та ін.). Механізмом суб'єктивної регуляції життєвого шляху є суб'єктивна картина життя – психічний образ, у якому відображені соціально зумовлені просторово-часові характеристики життєвого шляху, його етапи, події та їх взаємозв'язки (А.М.Большакова).

Мета статті – вивчення проектувань життєвого шляху особистості відповідно до критеріїв напівструктурованого інтерв'ю у особистих нарративах наркозалежних досліджуваних, що проходять реабілітацію

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Вивчення самопроєктувань особистості пов'язано з використанням різних методик, але на наш погляд, на особливу увагу заслуговує технологія вивчення аналізованого феномена за допомогою наративного методу. Відомо, що наративна психологія стверджує, що смисл людської поведінки виражається більш повно в розповіді, а не в логічних формулах і законах. Людина усвідомлює себе через наратив або безперервну інтерпретацію, завдяки якій вона виділяє серед власних життєвих подій певні моменти, що мають для неї смисл і значення. Р.А.Мороз зазначає, що основними концептуальними джерелами наративного підходу виступає сукупність ідей соціального конструктивізму (П. Бергер, Т. Лукман) та постмодернізму (Л.Витгенштейн, Р.Барт, М.Фуко), що базується на тлумаченні мови як засобу конструювання реальності, перш за все, реальності особистого досвіду. За Дж.Фридманом і Дж.Комбсом, наша мова конституює наш світ та наші переконання. Саме в мові спільноти конструюють власне бачення світу, і кожний раз, коли ми говоримо, ми створюємо реальність/ Як зауважує Н. М. Уніат, історію власного життя особистість конструює, виокремлюючи в життєвому потоці моменти, що мають для неї надзвичайний смисл. Так, на думку вченої, з'являється сюжет наративу, який є суттєвою його складовою. Особистість є головною дійовою особою і події до сюжету вона добирає не вибірково, а зважаючи на контекст, у який включено її наратив, і розміщує їх у хронологічній послідовності. На думку Т. М. Титаренко, самопроєктування є "концептами життєвої історії", які мають перевагу над іншими формами моделювання майбутнього. Події свого життя людина репрезентує за допомогою автобіографічного наративу[10].

Ми запропонували досліджуваним написати короткі автобіографії обсягом в 10 речень в традиційній формі, оскільки саме сама людина знає, як краще назвати те, що з нею відбувається. Вона є експертом із власного досвіду і власного життя. Для нас грала свою роль і форма розповіді, як досліджуваний підносить те, що сталося з ним, які саме виразні засоби він використовує для опису своїх дій і переживань, переказуючи власну історію. Відомо, що наративи розповідаються/пишуться з метою зробити на слухача деяку дію і викликати у нього відгук - ментальну реакцію або реакцію на поведінковому рівні. Крім того, однією з найважливіших функцій наративу є самопред'явлення себе оповідачем. Конструювання автобіографічного наративу, на думку О. Сапогової, дозволяє переосмислити минуле, підвести підсумок під прожитими і незворотними ситуаціями і подіями, які неможливо "відіграти назад", це і є певне осмислення майбутнього, пов'язаного з прийнятими і привласненими пережитими подіями, яке надає можливість вибудувати майбутнє і формувати міцні установки відносно самого себе і світу[9].

Оскільки у попередніх дослідженнях за допомогою методики «Мій життєвий шлях» не вдалося встановити наявності життєвих цілей та програм у досліджуваних наркозалежних, що проходять реабілітацію, то ми звернулися до методики «Особиста історія». Теоретичним підґрунтям для використання цієї методики виступили наступні обґрунтування вчених. Так, згідно М.М.Копотун «особливу увагу заслуговує наративний підхід, основна ідея якого полягає в тому, що ідентичність «Я» – не фіксована і не автономна, а еволюціонує у формі незакінченої історії. Через розповідь людина об'єднує розрізнені життєві події в певну послідовність і систему стосунків, уявляючи своє життя як процес, що розвивається» [4]

О.О. Зарецька вважає, що оскільки самопроєкт може бути породженням і ще одним проявом особистісного міфу, раціоналізованою і технологізованою гілкою індивідуальної

міфотворчості, то емпіричний матеріал у вигляді наративів опитуваних дають зразки таких міфологічних самопроектів[3].

С.Ю. Гуцол пише, що дослідження психологічних особливостей самопроекування особистості пов'язано з вивченням різних смислових утворень. На думку вченої, умовою і простором самопроекування виступають дискурси. Дискурсивні способи проєкування можуть втілюватися як у тезаурусній, так і в наративній формах [7], а їхні закарбування, відповідно, можуть здобувати різні конфігурації: від концептів, планів, стислих схем (при тезаурусному самопроекуванні) до розгорнутих сюжетів (при наративному самопроекуванні). У контексті наративного самопроекування проєкт розглядається як сюжет майбутньої (можливої) історії: «Людина рефлексує власне минуле, сьогодення і майбутнє в формі оповідання, що завжди має привнесений ззовні сюжет. Саме сюжет оформлює, організує оповідання і заряджує його своєю енергетикою. Динаміка сюжету, його перебіг стимулює, підхоплює, підганяє людину, і життєздійснення активізується».

М. Й. Боришевський [1] зазначає, що наративний метод використовується як оповідь особистості про психічне життя, її свідомі і неусвідомлювані проблеми, в якій використовується минулий досвід. Це пригадування свого минулого спричиняє виникнення у людини певних почуттів, які викликають різні емоції, за допомогою чого зміцнюється враження від тих чи інших подій. Образи автобіографічної пам'яті складаються з багатьох деталей, що дає можливість «повернутися» у минулу ситуацію, і людина переживає життєві події, як реальний учасник, відчувачи почуття, які аналогічні її спогадам. Ця закономірність образів автобіографічної пам'яті стимулює усвідомлення відчуттів, які вже були в минулому досвіді людини, надання їм значення. Спогади вибудовують певну ієрархію значень, життєвих смислів, цінностей. В оповіді розкривається ставлення до майбутнього. Вчений зазначає, що якщо у тексті більше трьох висловлювань про радісне, прогнозоване майбутнє, то говорять про оптимістичне ставлення, якщо більше трьох висловлювань про невизначене, нерадісне майбутнє, то йдеться про песимістичне ставлення.

М.Кросслі вважав, що наративний підхід дозволяє зрозуміти специфічні переживання через які проходять люди [5, 76]. У сучасності існує два найпоширеніші способи ідентифікації особистих наративів: психотерапія та автобіографія. Останній являє собою ефективний метод, як вважає МакАдамсон. В історії життя, на думку Сагг, об'єднуються окремі історії, які сприймаються як «мої» і між ними встановлюється зв'язок. За допомогою темпорального підходу, об'єднуються всі етапи феномена життя, зберігається їх цілісність і послідовність [5, 91]. К'еркегор, вважав, що через процес автобіографічного відбору людина стає етичною істотою, відповідальною за своє життя.

Отже на наступному етапі ми вивчили особливості наративного опису «Особиста історія» наркозалежних, що проходять реабілітацію. Ми дотримувалися принципу, що наратив повинен включати тільки «реальні» події (Спенс, Ігл), що дійсно відбулися у минулому і реалістичну оцінку майбутнього. Такий підхід дозволяє вивчити історію життя наркозалежного, що також має і терапевтичний ефект.

Ми використовували варіант полуструктурованого інтерв'ю за наступними критеріями: ключові події, значущі особи, сценарії майбутнього. М.Кросслі пропонує розглядати вісім ключових подій: кульмінація розвитку (найбільш прекрасний момент в житті), момент спаду, поворотний момент, найраніший спогад, важливий спогад з дитинства, важливий спогад з юності, важливий спогад зрілого віку; інші важливі спогади. Крім цього вчений зусереджує увагу на значимих людях, сценарії майбутнього.

Аналіз отриманих результатів особистих наративів дозволив розподілити досліджуємих на декілька груп:

Перша група – 94% досліджуваних не змогли нічого розповісти про найбільш прекрасні моменти в житті. Поодинокі відповіді, тих хто зміг розповісти про такі моменти були. (Фрагменти особистих історій надаються російською мовою). Наприклад, «Девушка и я влюбились друг в друга. В тот момент у меня были большие мечты в жизни. Это было жениться и построить семью. Это был очень счастливый период в моей жизни».

Друга група - 100% досліджуваних розповіли про поворотний момент в житті. Наприклад, «Мне было около 13-14 лет. Именно тогда дьявол сыграл самую решающую роль в моей жизни чем когда-либо. Я стал много прогуливать школу, уходя домой к своим друзьям, без остановки курил сигареты и шалил на улице с пацанами - - друзьями по району. Когда мне было 14, марихуана вошла в мою жизнь. В тот момент для меня всё изменилось. Я, наконец-то нашел что-то чтобы заполнить пустое место, которое было во мне с детства. Эйфория, которую я ощутил была бесценна. Мой стресс наконец-то отступил. Единственный негативный аспект курения марихуаны было то, что ты находишься в стрессе если ты не под ней».

Третю групу склали 94 % наративів досліджуваних відбиваючих спогади дитинства/юнацтва або спогади про мрії. Наприклад, «Когда я рос у меня было много разных мечт. Я смотрел много экшн фильмов и я всегда хотел быть детективом или спец. агентом как Джеймс Бонд. Когда я был ребенком я также начал смотреть профессиональный рестлинг. Я влюбился в него и у меня были мечты стать проф. Рестлером»

Четверту групу склали 93% наративів в яких згадуються кілька значущих людей. Наприклад, «Моей бабушке было около 66 лет. Она конечно мучилась, что мой дед оставил нас. Он умер от ликемии (рак). Моя бабушка была, конечно, старой, но блин, она была «шустрая». Временами моя тётя нянчилась со мной тоже».)

П'яту групу склали 67% наративів, в яких згадується майбутнє, але програма на подальший життєвий шлях в цих наративах відсутня. Наприклад, «Мне 24, у меня до сих пор, Слава Богу, многое впереди (я надеюсь, конечно)». «Мои цели и только моя трезвость и восстановление могут наставить меня на верный путь».

М.Л.Крослі пропонує в аналізі наративів зусередитися на ідентифікації важливих концептів і тоні оповідання, як найбільш усеосяжній характеристиці особистісного наративу в дорослому віці, за МакАдламсом[5, 152]. Тому, підсумовуючи «Особисті історії» можна представити важливі концепти відповідно до критеріїв полуструктурованого інтерв'ю у вигляді таблиці 1.

Таким чином, наративний опис «Особиста історія» наркозалежних, що проходять реабілітацію продемонстрував, що в них присутній темпоральний компонент з акцентом на спогади з минулого; на то, як складався їх життєвий досвід; ким вони були в минулому і чого (загального) хочуть в майбутньому. Однозначно сказати, що тон більшості історій песимістичний неможливо тільки на тій підставі, що в них відображені негативні події, як і не можна говорити і про оптимістичність, ґрунтуючись тільки на надіях досліджуваних. Щодо планування майбутнього, то можливо такий загальний погляд є для наркозалежних з одного боку проявом досвіду, оскільки вони не знають скільки їм залишатися «чистим»/«тверезим», тобто вони живуть з невизначеністю, боязню розчаруватися, і можливо, з усвідомленням подальшої неминучості смерті, з іншого - варіант нормалізуючого погляду на життя, з переважанням афірмаційної

установки ("все буде добре"), що створює оптимістичний психоемоційний фон і стимулює позитивні зміни в житті.

Таблиця 1

Типи концептів у особистих нарративів у наркозалежних досліджуваних, що проходять реабілітацію

№	Критерії полуструктурованого інтерв'ю	Важливі концепти
1	Найбільш прекрасний момент у житті	Закоханість; робота; задоволення від заняття, яке подобалося; дитинство
2	Поворотний момент	Підлітковий вік; покидання школи; тусовки з друзями; погіршення стосунків з батьками; розрив близьких стосунків
3	Найраніший спогад/ важливий спогад з дитинства, юнацтва	Розлучення батьків; смерть/хвороба рідних; успіхи на роботі; бажання стати відомим/ професіоналом
4	Значимі люди	Мати, бабуся/ родичі, друзі
5	Сценарії майбутнього	Буде добре; багато що попереду; тверезе життя
6	Тон оповідання	Песимістично-оптимістичний

В наших попередніх дослідженнях продемонстровано, що проектування життєвого шляху наркозалежними (методика "Мій життєвий шлях"), які проходять реабілітацію, відображають: 1) загальну несформованість особистісного проекту життя; 2) умовне загальне бачення свого життєвого шляху: до реабілітації (минуле) і після (майбутнє), у центрі демаркації – реабілітація (сьогодення). Проектування життєвого шляху наркозалежними є неструктурованими ірраціональними формами самопрогнозування (надія і мрія), що не пояснюють чітку і послідовну життєву спрямованість, мотивацію поведінки. Зіставляючи результати по двох методиках "Мій життєвий шлях" і "Особисті історії" можна констатувати, що вони доповнюють один одного. Так, проектування досліджуваних відбивають загальний емоційний тон різних періодів життя, а нарративи дозволяють встановити розуміння наркозалежними свого досвіду, важливі моменти життя, ключові події та значущих людей. Сценарії майбутнього життя не визначені за допомогою двох методик або мають загальний позитивно забарвлений характер.

Висновки. Таким чином, у наркозалежних, які проходять реабілітацію, в проектуваннях життєвого шляху, які сконструйовані за допомогою нарративного методу, присутній темпоральний компонент з акцентом на спогади з минулого; на життєвий досвід і прагнення в майбутньому. Показано, що тон більшості історій песимістично - оптимістичний. Встановлено, що планування майбутнього базуються на досвіді, мають афірмаційну установку ("все буде добре"), що стимулює позитивні зміни в житті.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні особливостей проектування життєвого шляху у віці пізньої дорослості.

Література

1. Виховання духовності особистості : навчально-методичний посібник / [М. Й. Боришевський, Л. І. Пилипенко, О. І. Пенькова та ін.] ; за заг. ред. М. Й. Боришевського. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 104 с, с.72

2. Гуцол С.Ю. Наратив як провідна дискурсивна практика самопроєктування особистості/ [Електронний ресурс] //Наука і освіта, №11, 2016, с.38. Режим доступу: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2016/11_2016/8.pdf

3. Зарецька О.О. Наративні практики особистісного зростання / О.О.Зарецька // Наукові студії із соціальної та політичної психології; [редакційна рада: М.М.Слюсаревський (голова), В.Г.Кремень, С.Д.Максименко та ін.]. – К.: Міленіум, 2012. – Вип. 31 (34). – С. 81–93.

4. Копотун М. М. Наратив як засіб дослідження особливостей життєвого ціле покладання / М.М. Копотун // Соціальна психологія. – 2008. - №5(31). – С.170-79 .

5. [Кроссли М.А. Нарративная психология.Самость, психологическая травма и конструирование смыслов – Х. Гуманитарный Центр,2013.- 284с.](#)

6. Максименко С.Д. Психологія особистості: підручник / С.Д. Максименко К.С.Максименко, М.В. Папуча. - К.: ТОВ «КММ», 2007. – 296 с.

7. Оноприенко В. И. Нарратив как стратегия и практика постмодернистского обновления методоло- гии социогуманитарного знания / В. И. Оноприенко // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія. – 2010. – № 1. – С. 22-25.

8. Панок В. Г., Рудь Г. В. Психологія життєвого шляху особистості : монографія / В. Г. Панок, Г. В. Рудь. — К. : Ніка-Центр, 2006. — 280 с. [http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/29_14.pdf].

9. Сапогова Е. Е. «Римейки жизни»: конструирование автобиографического автонарратива / Е. Е. Сапогова // Известия ТулГУ. Серия «Психоло- гия». 2005. – Вип. 5. – Ч. 1. – С. 200-228.

10. Титаренко Т. М. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності : монографія / Т. М. Титаренко, О. М. Кочубейник, К. О. Черемних ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціа- льної та політичної психології. – К. : Міленіум, 2014. – 206 с.

Транслітерація

1. Vykhovannia dukhovnosti osobystocti : navchalno-metodychnyi posibnyk / [М. Y. Boryshevskyi, L. I. Pylypenko, O. I. Penkova ta in.]; za zah. red. M. Y. Boryshevskoho. – Kirovohrad : Imekc-LTD, 2013. – 104 с, с.72.

2. Hutsol С.Іu. Naratyv yak providna dykursyvna praktyka samoproektuvannia osobystocti/ [Електронний ресурс] //Наука і освіта, №11, 2016, с.38. Rezhym doctupu: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2016/11_2016/8.pdf

3. Zaretska O.O. Naratyvni praktyky ocoybysticnoho zroctannia / O.O.Zaretska // Naukovi ctudii iz cotsialnoi ta politychnoi psykhologii; [redaktsiina rada: M.M.Cliucarevskyi (holova), V.H.Kremen, C.D.Maksymenko ta in.]. – K.: Milenium, 2012. – Vyp. 31 (34). – С. 81–93.

4. Kopotun M. M. Naratyv yak zasib doclidzhennia ocoiblyvoctei zhyttievoho tsile pokladannia / М.М. Копотун // Cotsialna psykhologhiia. – 2008. - №5(31). – С.170-79 .

5. Krocclly M.A. Narratyvnaia psykhologhiia.Camoc, psykhologhycheckaia travma y konctruyrovanye smyslcv – Kh. Humanytarnyi Tsentr,2013.- 284с.

6. Maksymenko S.D. Psykhologhiia osobystosti: pidruchnyk / S.D. Maksymenko K.S.Maksymenko, M.V. Papucha. - K.: TOB «KMM», 2007. – 296 с.

7. Onopryenko V. Y. Narratyv kak ctatehiia y praktyka postmodernyctckoho obnovleniia metodolo- hyy cotsyohumanytarnoho znaniia / V. Y. Onopryenko // Vicnyk

Natsionalnoho aviatsiinoho univercytetu. Ser. : Filocofii. Kulturolohii. – 2010. – № 1. – С. 22-25.

8. Panok V. H., Rud H. V. Psykholohiia zhyttievoho shliakhu osobystosti : monohrafiia / V. H. Panok, H. V. Rud. — K. : Nika-Tsentr, 2006. — 280 s. [http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/29_14.pdf].

9. Сапoхова Е. Е. «Рymeiky zhyzny»: konctruyrovanye avtobyohrafycheckoho avtonarratyva / Е. Е. Сапoхова // Yzvectyia TulHU. Ceryia «Pcykholo- hyia». 2005. – Выр. 5. – Ch. I. – С. 200-228.

10. Tytarenko T. M. Pcykholohichni praktyky konctruiuвання zhyttia v umovakh poctmodernoi cotsialnocti : monohrafiia / T. M. Tytarenko, O. M. Kochubeinyk, K. O. Cheremnykh ; Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Incytut cotsia- lnoi ta politychnoi pcykholohii. – K. : Milenium, 2014. – 206 c.

Mazurik V.M., Kireeva Z.A.

LIFE PATH PLANNING: THE NARRATIVE APPROACH

The article presents the study of the person's life path planning in accordance with the criteria of a semi-structured interview. The distribution of important concepts was used in narratives on the following criteria: a magnificent moment in life, a moment of recession, a turning point, the earliest flashback, an important flashback from childhood, an important memory from youth, an important memory of adulthood; meaningful people, future scenarios. People with drug addiction who undergo rehabilitation were divided into groups in accordance with criteria of semi-structured interviews in personal narratives. It is demonstrated that people with drug addiction who undergo rehabilitation possess the following in their narratives: a temporal component with an emphasis on memories from the past and on life experience and common plans in the future. It is shown that the tone of most stories is pessimistically - optimistic. It was established that planning of the future is based on experience and has an affirmative attitude ("everything will be fine"), which stimulates positive changes in life.

Key words: *life path, personality, life path planning, people with drug addiction, narrative approach.*

Кіреєва Зоя Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Одеського національного університету імені І.І.Мечникова;

Мазурик Володимир Михайлович – здобувач кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

УДК 159.9.072.53

Максименко Н.Л.

МОДЕЛЬ СТРУКТУРИ УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІТ-ФАХІВЦЯ

У цій статті пропонується модель емпіричного дослідження управлінського потенціалу фахівців ІТ-сфери. Всі компоненти моделі ґрунтуються на методологічних основах системного підходу, принципах психології праці, положень концепції самоактуалізації, а також на даних різних емпіричних досліджень. Вважається, що на управлінській потенціал впливають різні чинники, зокрема соціально-демографічні особливості, особистісні риси, ціннісні орієнтації тощо.